

RAFAL CZEKAJ

Powrót modernizmu?

(19–20 kwietnia 2012, Kazimierz Dolny, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej)

W dniach 19-20 kwietnia 2012 roku w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa pod tytułem „Powrót modernizmu?” zorganizowana przez Zakład Estetyki Instytutu Filozofii UMCS. Przewodniczącą komitetu organizacyjnego konferencji była dr hab. Teresa Pękała, prof. nadzw., sekretarzem – dr Rafał Czekaj. W konferencji udział wzięli naukowcy z największych polskich ośrodków, m.in. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu im. M. Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Adam Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Warszawskiego, Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie, Uniwersytetu Gdańskiego oraz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. W ciągu dwóch dni obrad wygłoszono ponad dwadzieścia referatów odnoszących się do postawionego w tytule konferencji pytania. Pojęcie modernizmu występowało w dyskusjach w co najmniej trzech znaczeniach: 1) jako formacja kulturowo-filozoficzna, wywodząca się z filozofii oświeceniowej, powszechnie znana pod mianem „nowoczesności”; 2) jako pewna doktryna estetyczna, forsująca autonomię sztuki; 3) a także – w jednym z najwęższych znaczeń – jako konkretny nurt w architekturze. Te trzy znaczenia w różny sposób sytuowały się wobec pytania o „powrót modernizmu”. Jak skonstatowała prof. Iwona Lorenc (UW) modernizm, jako formacja kulturowo-filozoficzna, znikąd nie wraca, bowiem nigdy się z nimi nie pożegnaliśmy. Podobnie wypowiadał się prof. Włodzimierz Lorenc (UW), zauważając, że tzw. ponowoczesność to tylko uskrajnienie pewnych motywów myślenia modernistycznego, które nigdy nie zdominowały filozoficznego myślenia. Modernizm w ujęciu nowoczesnych doktryn estetycznych, zakładający autonomiczność sztuki, konfrontowany był z tymi praktykami artystycznymi, które stawiają sobie za cel realizację postulatów społecznych. Referat prof. A. Zeidler-Janiszewskiej (SWPS) ujawnił pewną, wydawać by się mogło, paradoksalną zależność: sztuka jest w stanie ingerować w rzeczywistość społeczną tylko dzięki własnej autonomii. Bez aury autonomiczności nie byłaby w stanie zafunkcjonować jako aktor przestrzeni publicznej. Związek między możliwością społecznego zaangażowania a autonomicznością sztuki można dostrzec także z perspektywy analitycznej, czego dowodził w swoim wystąpieniu mgr A. Andrzejewski (UW). Jeśli chodzi o modernizm w architekturze to był on

przedmiotem referatów prof. M. Mendel (UG), dr J. Tarnowskiego (UG), mgr C. Lisowskiego (UMK). W tym przypadku diagnoza była jednoznaczna: architektura modernistyczna, za którą zawsze stał jakiś projekt społeczny dziś jest już kwestią przeszłości. Przestrzenią mieszkalną niepodzielnie rządzi dziś mechanizm wolnorynkowy, w którego horyzoncie nie mieści się nic poza ekonomicznym zyskiem. Organizatorzy konferencji planują wydać drukiem najciekawsze teksty powstałe na bazie wygłoszonych referatów.

RAFAL CZEKAJ, doctor, lecturer in the Chair of Aesthetics, Department of Philosophy, Maria Curie-Skłodowska University, Lublin, Poland. E-mail: rafal.czekaj@poczta.umcs.lublin.pl.